

Eerste waarnemingen van twee soorten wantsen in België (Hemiptera: Heteroptera)

Gaby VISKENS¹, Jos BRUERS¹ & Berend AUKEMA²

¹ Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, Afdeling Entomologie, Vautierstraat 29, B-1000 Brussel (e-mail: g.viskens@skynet.be).

² Naturalis Biodiversity Center, Postbus 9517, NL-2300 RA Leiden (e-mail: baukema@hetnet.nl).

Abstract

Dimorphopterus spinolae (Lygaeidae) en *Codophila varia* (Pentatomidae) are recorded for the first time from Belgium. The first is added to the Belgian list, the second is considered not established.

Keywords: New species for Belgium, *Dimorphopterus*, *Codophila*, Lygaeidae, Pentatomidae.

Résumé

Dimorphopterus spinolae (Lygaeidae) et *Codophila varia* (Pentatomidae) sont mentionnées pour la première fois de Belgique. La première sera ajoutée à la liste des espèces belges, la deuxième est considérée comme non indigène.

Samenvatting

Dimorphopterus spinolae (Lygaeidae) en *Codophila varia* (Pentatomidae) worden voor het eerst vermeld voor België. De eerste wordt toegevoegd aan de Belgische lijst, de tweede wordt als niet inheems beschouwd.

Inleiding

In deze bijdrage aan de faunistiek van de Belgische wantsen worden de eerste vondsten van *Dimorphopterus spinolae* (Lygaeidae) en *Codophila varia* (Pentatomidae) vermeld. De eerste wordt toegevoegd aan de Belgische lijst, de tweede wordt voornamelijk niet als inheems beschouwd.

Gebruikte afkortingen: KBIN – Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

Familie Lygaeidae

Dimorphopterus spinolae (Signoret, 1857)

Provincie Antwerpen: Antwerpen, Haven (ES9874), 9.IX.2012, 2♂, 6♀ macropteer, 6♂, 4♀ brachypteer, 1 nimf 3e stadium, 2 nimfen 4e stadium en 2 nimfen 5e stadium, leg. J. Bruers & G. Viskens; coll. KBIN.

In de Antwerpse haven, tussen het Leopolddok en het Vierde havendok bevinden zich vooral naast de spoorweg stroken met wilde planten. De bodem is een opgespoten zandgrond

gemengd met schelpen, schelpengruis en kiezel. Een dominerende plant is duinriet (*Calamagrostis epigejos*), waarop talrijke exemplaren van *Dimorphopterus spinolae* (Fig. 1) werden waargenomen. Niet alleen op planten met bloeipluimen, maar zelfs op de gedeeltelijke gemaaide bermen met duinriet zonder bloeiwijzen werden nimfen en lang- en kortvleugelige exemplaren verzameld.

Dimorphopterus spinolae is een Palearctische soort met een groot verspreidingsgebied in Europa en Azië (PÉRICART, 2001). In Europa is ze bekend uit Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Moldavië, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Midden- en Zuid-Rusland, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Zuid-Zweden Zwitserland en Oekraïne (PÉRICART, 2001; PROTIC, 2001). Met uitzondering van de vindplaatsen in Zuid-Zweden, Denemarken en op de Duitse waddeneilanden komt ze in Europa niet voor in het noorden en helemaal niet in het Zuiden (PÉRICART, 1999). Uit de ons omringende landen is ze niet bekend uit Nederland en Luxemburg. Uit het

aangrenzende deel van Duitsland is ze bekend uit Rheinland-Pfalz (HOFFMANN & MELBER, 2003) en in Noord-Frankrijk van een waarneming van vóór 1900 uit het departement Somme en beperkt aantal recentere vindplaatsen in het stroomgebied van de Seine (PÉRICART, 1999).

Dimorphopterus spinolae leeft in droge, zandige, al dan niet kalkrijke biotopen langs de kust en in het binnenland op grassen, bij voorkeur duinriet. Langs de kust is ze ook waargenomen op helm (*Ammophila arenaria*) en zandhaver (*Leymus arenarius*) en in het binnenland zijn er naast duinriet ook vermeldingen van een aantal andere grassoorten (WACHMAN *et al.*, 2007). Nimfen en adulten houden zich vaak dicht bij de bodem op in de bladscheden, waar ze aan de stengels, bladeren en wortels van de waardplant zuigen. Bij warm weer worden ze ook bovenin de grassen waargenomen. Larven en adulten overwinteren en de levenscyclus zou twee jaar in beslag nemen (WACHMANN *et al.*, 2007).

In de Antwerpse haven werd ze aangetroffen in gezelschap van de wantsen *Notostira elongata* (Geoffroy) en *Phytocoris varipes* Boheman (Miridae), *Nysius huttoni* F.B. White (Lygaeidae) en *Myrmus miriformis* (Fallén) (Rhopalidae).

Familie Pentatomidae

Codophila varia (Fabricius, 1787)

Provincie Hainaut: Horwardries (ER2595), 1.V.1994, 1 ♀, leg. A. Boutry; coll. KBIN.

Bij het bewerken van oud materiaal uit de collectie van het museum in Brussel werd er één vrouwtje van *Codophila varia* aangetroffen. Het exemplaar werd dicht tegen de France grens verzameld in de provincie Hainaut in het dorpje Howardries, een deelgemeente van Brunehout.

Codophila varia komt voor in Zuid-Europa, Noord-Afrika, het Midden-Oosten, de Kaukasus, Centraal-Azië en Afghanistan (RIDER, 2006). In de ons omringende landen komt ze alleen voor in Frankrijk en de dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen in Zuid-Frankrijk. Kleine tijm (*Thymus serpyllum*), kattendoorn (*Ononis repens spinosa*) en knikkende distel (*Carduus nutans*) worden als mogelijke waardplanten genoemd (TAMANINI, 1959).

Vermoedelijk betreft het een dwaalgast of een aangevoerd exemplaar. Tot is aangetoond dat er in ons land een populatie voorkomt, wordt de soort niet opgenomen in de lijst van de Heteroptera van België.

Fig. 1. *Dimorphopterus spinolae* (Foto Hans Henderickx).

Dankwoord

J. Constant (KBIN) bezorgde ons het materiaal van het museum en Hans Henderickx maakte de foto.

Literatuur

- HOFFMANN H.-J. & MELBER A., 2003. - Verzeichnis der Wanzen (Heteroptera) Deutschlands. In: KLAUSNITZER B. (Ed.). Entomofauna Germanica 6. *Entomologische Nachrichten und Berichte*, Beiheft 8: 209-272.
- PÉRICART J., 1999. - Hémiptères Lygaeidae euro-méditerranéens. Volume 1, *Faune de France*, 84 A: xx + 468 pp.
- PÉRICART J., 2001. - Family Lygaeidae Schilling, 1829 – Seed-bugs. In: Aukema B. & Rieger Chr. (Eds.), *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region*, 4: 35-220. The Netherlands Entomological Society, The Netherlands.
- PROTIĆ LJ., 2001. - *Catalogue of the Heteroptera fauna of Yugoslav countries. Part Two. Prirodnjački Muzej u Beogradu, Posebna Izdanja* 39: 1-272.
- RIDER D.A., 2006. - Family Pentatomidae Leach, 1815. In: Aukema B. & Rieger Chr. (Eds.), *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region*, 5: 233-414. The Netherlands Entomological Society, The Netherlands.
- TAMANINI L., 1961. - Gen. *Codophila* Ms. & Rey. In: Stichel, W., *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen. II. Europa. (Hemiptera - Heteroptera Europae)* 4: 592-601. Stichel, Berlin-Hermsdorf.
- WACHMANN E., MELBER A. & DECKERT J., 2007. - Wanzen. Band 3. *Die Tierwelt Deutschlands*, 78: 1-272.